

Súd: Krajský súd Banská Bystrica
Spisová značka: 17Co/77/2022
Identifikačné číslo súdneho spisu: 6321200966
Dátum vydania rozhodnutia: 23. 11. 2022
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Zita Nagypálová
ECLI: ECLI:SK:KSBB:2022:6321200966.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Banskej Bystrici, ako súd odvolací, v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Zity Nagypálovej a sudcov JUDr. Dušana Ďuriana a JUDr. Ľubomíra Šablu ako členov senátu, v spore žalobcu Z. I., nar. XX.XX.XXXX, bytom K. XXXX/XX, XXX XX P. G., zastúpený Advokátska kancelária Prof. JUDr. Ján Klučka, CSc., s. r. o., so sídlom Ku potoku 4, 040 16 Košice - Myslava, proti žalovanej Slovenská republika, v mene ktorej koná Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, so sídlom Pribinova 2, 812 72 Bratislava, o náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch o odvolaní žalovanej proti rozsudku Okresného súdu Brezno č. k. 2C/15/2021-113 z 27. mája 2022, takto

rozhodol:

I. Rozsudok súdu prvej inštancie v I. výroku, ktorým súd prvej inštancie čiastočne žalobe vyhovel a v III. výroku o povinnosti žalovanej nahradiť žalobcovi trovy konania, potvrdzuje.

II. Žalovaná je povinná zaplatiť žalobcovi náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 % do troch dní odo dňa právoplatnosti uznesenia súdu prvej inštancie o výške náhrady trov odvolacieho konania.

odôvodnenie:

1. Súd prvej inštancie čiastočne vyhovel žalobe o zaplatenie náhrady nemajetkovej ujmy vo výške 5 000,- € za porušenie práva žalobcu na 48 hodinový týždenný pracovný čas vyplývajúci zo smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/88/ES (ďalej aj „smernica 2003/88/ES“) zo 4. novembra 2003 a žalobcovi priznal náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 2 100,- €. Z dôkazov vykonaných pred ním považoval za preukázané, že žalobca pracuje od apríla 2013 ako hasič (člen Hasičského a záchranného zboru). Výpisom z dochádzkového systému za žalované obdobie od 10/2017 do 03/2021 (obsah ktorého žalovaná nespochybňovala) žalobca preukazoval, že pracuje v 24 hodinových zmenách, počas ktorej sa musí zdržiavať na pracovisku a byť zamestnávateľovi k dispozícii na výkon služby. Z 24 hodinovej zmeny sa žalobcovi do fondu pracovného času započítava iba služobný čas v trvaní 17 hodín napriek tomu, že na služobný čas bezprostredne nadväzuje služobná pohotovosť v trvaní 7 hodín. Pracovná pohotovosť v trvaní 7 hodín sa žalobcovi do fondu pracovného času nezapočítava. V žalovanom období od 10/2017 do 11/2020 s výnimkou mesiaca 5/2019, kedy bol žalobca práceneschopný a obdobia od 12/2020 do 3/2021 odpracoval v pohotovostnej službe od 28 do 70 hodín mesačne. Žalovanou vznesenú námietku miestnej nepríslušnosti vyhodnotil súd prvej inštancie ako nedôvodnú s poukazom na predmet konania, ktorým je náhrada nemajetkovej ujmy (označovaná v žalobe aj ako náhrada škody), ktorá mala žalobcovi vzniknúť v dôsledku porušenia jeho práva garantovaného mu právom Európskej únie (ďalej aj „Únia“) a žalobca si mohol vybrať za miestne príslušný súd podľa § 19 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej aj „C. s. p.“) popri všeobecnom súde žalovaného aj súd, v obvode ktorého nastala skutočnosť, ktorá zakladá právo na náhradu škody. Škoda vznikla žalobcovi v mieste výkonu jeho pracovnej činnosti v okrese Brezno, preto je námietka miestnej nepríslušnosti uplatnená žalovanou nedôvodná. Súd prvej inštancie neakceptoval ani námietku nedostatku vecnej pasívnej legitímácie žalovanej v konaní, ktorú zdôvodňovala tým, že žalobu pre netransponovanie, resp. nesprávnu transpozíciu smernice EÚ môže

podat' Európska komisia na Súdny dvor Európskej únie (ďalej aj „SD EÚ“ alebo „súdny dvor“) alebo fyzická/právnická osoba, ktorá bola priamo dotknutá na vnútroštátny súd členského štátu a v tejto veci má za žalovaného žalobca označiť svojho zamestnávateľa, keď svoj nárok popiera o nedodržanie 48 hodinového týždenného pracovného času podľa úniového práva. Súd prvej inštancie vyslovil záver, že vecná pasívna legitímácia v konaní o náhradu škody pre nesprávnu transpozíciu smerníc EÚ do noriem vnútroštátneho práva svedčí členskému štátu - Slovenskej republike, za ktorú v konaní koná Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky ako orgán, do pôsobnosti ktorého spadá Hasičský a záchranný zbor a ktoré bolo garantom právnej úpravy podľa zákona č. 315/2001 Z. z. o Hasičskom a záchrannom zbore (ďalej aj „zákon o Hasičskom a záchrannom zbore“ alebo „zákon č. 315/2001 Z. z.“). Na tomto závere o pasívnej vecnej legitímácii žalovanej nič nemení ani to, ak by základ zodpovednosti štátu spočíval v nesprávnej aplikácii ustanovení vnútroštátneho právneho poriadku, čo rovnako zakladá priamu zodpovednosť členského štátu. Zodpovednosť štátu je objektívna bez ohľadu na to, ktorý verejný orgán sa porušenia práva EÚ dopustil, resp. ktorý z orgánov by mal povinnosť škodu podľa vnútroštátnych noriem nahradiť. Tento názor vyplýva z rozsudku Súdneho dvora Európskej únie C-429/09 Günter Fuß.

1.1 Názor žalovanej, že na príslušníkov Hasičského a záchranného zboru sa smernica 2003/88/ES nevzťahuje z dôvodu, že služba hasičov je subsumovaná pod negatívne vymedzenie pôsobnosti smernice 89/391/EHS z 12. júna 1989 o zavádzaní opatrení na podporu zlepšenia bezpečnosti a ochrany zdravia a pracovníkov pri práci (ďalej aj „smernica 89/391/EHS“) vyvrátil súd prvej inštancie poukazom na rozhodnutia SD EÚ vo veci C-429/9 Günter Fuß, C-397/01 až C-403/01 vo veci Pfeiffer, C-52/04 vo veci Personalrat der Feuerwehr Hamburg a článok 1 ods. 3 smernice 2003/88/ES, ktorá definuje svoj rozsah pôsobnosti na všetky odvetvia činností, verejné i súkromné, pričom výslovne odkazuje na článok 2 smernice 89/391/EHS, ktorá sa vzťahuje na všetky odvetvia činností, verejné aj súkromné a neuplatňuje sa iba tam, kde sú s ňou nevyhnutne v rozpore charakteristiky vlastné pre určité osobitné činnosti verejných služieb, napríklad v oblasti služieb civilnej ochrany. Pod takouto výnimkou z pôsobnosti smernice 89/391/EHS je potrebné rozumieť len osobitné vážne situácie alebo situácie osobitného rozsahu, napríklad katastrofu, pre ktorú je typické, že nie je možné rozvrhnúť pracovný čas pre zásahové a záchranné tímy. Takto popísaná služba civilnej ochrany v užšom zmysle slova sa odlišuje od štandardnej obsahovej náplne činnosti a plnenia úloh žalobcom ako hasičom, ktorá sa nevyznačuje žiadnymi osobitosťami odporujúcimi použitiu právnych noriem EÚ v oblasti ochrany bezpečnosti a ochrany zdravia zamestnancov, preto sa na túto prácu nevzťahuje vylúčenie z pôsobnosti uvedené v článku 2 ods. 2 veta prvá smernice 89/391/EHS. Za obvyklých podmienok je možné prácu žalobcu vopred plánovať, vrátane pracovného času personálu v súlade s úlohami, ktoré boli na Hasičský a záchranný zbor prenesené, preto služobná činnosť žalobcu ako hasiča patrí do pôsobnosti smernice 2003/88/ES. SD EÚ vo svojej judikatúre riešil aj otázku týkajúcu sa pracovného času s odpoveďou, že pracovný čas zodpovedajúci pracovnej pohotovosti a pohotovostnej službe, počas ktorej je dotknutý pracovník fyzicky prítomný na pracovisku, je súčasťou pojmu „pracovný čas“ v zmysle smernice 2003/88/ES a tento pojem bráni vnútroštátnej právnej úprave stanovujúcej priemerný týždenný pracovný čas, ktorý vzhľadom na to, že zahŕňa takéto obdobia pracovnej pohotovosti a pohotovostnej služby prekračuje maximálnu týždennú hranicu upravenú v článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES. Otázka súvisiaca s pojmom „pracovný čas“ v zmysle smernice podľa judikatúry SD EÚ neponecháva priestor na akékoľvek rozumné pochybnosti. Vo veci C-52/04 Personalrat der Feuerwehr Hamburg SD EÚ rozhodol, že činnosti vykonávané zásahovými službami verejnej hasičskej služby, okrem prípadu výnimočných okolností, patria do rozsahu pôsobnosti smernice 2003/88/ES a, že článok 6 písm. b) tejto smernice v zásade bráni prekročeniu 48 hodinovej hranice stanovenej pre maximálny týždenný pracovný čas, vrátane zásahových služieb. Súd prvej inštancie zdôrazňoval, že nie je podstatné, akým spôsobom žalobca vykonával služobnú pohotovosť, či bol alebo nebol povinný byť bdely a aktívny počas trvania služobnej pohotovosti, ak musel byť po stanovený čas k dispozícii zamestnávateľovi. Bez vplyvu na porušenie článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES je preto aj skutočnosť, že sa za pracovnú pohotovosť vyplácala odmena. S poukazom na ustanovenia zákona o Hasičskom a záchrannom zbore, jeho §§ 85, 86, 91, 92, 97, 103, 122 uzavrel, že žalobca v rámci služobného času a služobnej pohotovosti pracoval nad rámec 48 hodinového pracovného času určeného v článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES. Na námietku žalovanej, že rozsudok SD EÚ C-429/09 nie je možné použiť v prípade profesionálneho hasiča súd prvej inštancie odpovedal, že pre účely smernice 2003/88/ES nie je možné vykladať pojem pracovníka odlišne vo vnútroštátnej úprave ako ho používa právo EÚ; za pracovníka sa považuje každý, kto vykonáva skutočné a konkrétne činnosti pre zamestnávateľa a nie je podstatné, či niekto je profesionálny, dobrovoľný, mestský alebo štátny hasič.

1.2 Súd prvej inštancie dospel k názoru, že sú splnené všetky predpoklady pre vyhovenie uplatnenému nároku. Žalovanou citovaná judikatúra SD EÚ C-46/93 a C-48/93 vo veci Brasserie du Pêcheur, podľa

ktorej sám žalobca mal prejavíť primeranú snahu, aby predišiel vzniku ujmy, je prekonaná neskoršou judikatúrou SD EÚ vo veciach C-429/09 Günter Fuß a C-445/06 Danske Slagterier, podľa ktorých by bolo v rozpore so zásadou efektivity uložiť poškodeným osobám využiť všetky právne prostriedky, ktoré sú im k dispozícii a vyžadovať od nich, aby sa sami domáhali práva, ktoré im priznáva právo EÚ a vnútroštátny zákon im ich odoprel. Znamenalo by to spochybnenie práva na náhradu škody, ktoré má základ v právnom poriadku EÚ a povinnosti členských štátov zabezpečiť jeho dodržiavanie. Z článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES má mať prospech každý pracovník, keďže je minimálnou požiadavkou určenou na zaistenie bezpečnosti a ochrany jeho zdravia, ktoré ukladá členským štátom povinnosť stanoviť 48 hodinovú hranicu pre priemerný týždenný pracovný čas. Porušenie tohto práva žalobcu je dostatočne závažné z dôvodu, že je v zjavnom rozpore s judikatúrou SD EÚ v danej oblasti a existuje priama príčinná súvislosť medzi porušením článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES a škodou (ujmou), ktorá žalobcovi vznikla v dôsledku straty času na odpočinok, na ktorý by mal nárok, ak by bol maximálny týždenný pracovný čas dodržaný. Žalobca musel pracovať viac než pripúšťa smernica o pracovnom čase v dôsledku nezapočítania služobnej pohotovosti do jeho pracovného času. Žalobca bol ukrátený o čas odpočinku, ktorý by mohol tráviť s rodinou alebo ho využiť na fyzickú, resp. psychickú regeneráciu, čo sa prejavilo v jeho nemajetkovej sfére. Na prejednávaný spor je možné podľa názoru súdu prvej inštancie aplikovať ustanovenia zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (ďalej aj „Občiansky zákonník“ alebo „OZ“) týkajúce sa náhrady nemajetkovej ujmy v prípade zásahu do osobnostných práv fyzických osôb (§ 11 a § 13 OZ). Ochrana osobnosti prislúcha každej fyzickej osobe, predmetom ochrany je osobnosť človeka vo svojej celistvosti, ide o absolútne právo fyzickej osoby, ktoré pôsobí proti všetkým. Osobnosť človeka má viac zložiek. Porušenie čo i len jednej stránky osobnosti človeka je ohrozením alebo porušením jeho osobnosti ako celku. Právo na súkromný a rodinný život a právo na ochranu zdravia patria medzi najvýznamnejšie osobnostné práva. V prípade žalobcu bolo zasiahnuté do jeho práva na súkromný a rodinný život, ale predovšetkým do práva na ochranu jeho zdravia, telesnej a psychickej integrity tým, že v prevažnej väčšine mesiacov pracoval nad limit povolený právom EÚ a nemal zabezpečený primeraný čas na odpočinok po práci. Náhrada škody spôsobenej jednotlivcom porušením práva EÚ musí byť podľa judikatúry SD EÚ primeraná vzniknutej škode a je na vnútroštátnom práve členských štátov, aby pri dodržaní zásad rovnocennosti a efektivity štáty určili, či sa náhrada škody má poskytnúť vo forme udelenia dodatočného náhradného voľna alebo vo forme finančného odškodnenia a definovali pravidlá týkajúce sa spôsobu výpočtu tejto náhrady. Náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch prichádza do úvahy v prípade, ak by sa satisfakcia uvedená v § 13 ods. 1 OZ nejavila ako dostatočná. Súd prvej inštancie dospel k názoru, že ak žalovaná ako členský štát EÚ neprijala opatrenia nevyhnutné na zabezpečenie požiadavky neprekročenia maximálnej hranice týždenného pracovného času, resp. prijala vnútroštátnu právnu úpravu, ktorá toto prekročenie umožňuje, žaloba na upustenie od neoprávneného zásahu prípadne na odstránenie trvajúcich následkov nie je vhodným riešením vzhľadom na subjekt zodpovednosti za neoprávnený zásah (štát). Do úvahy neprichádza ani morálna satisfakcia, ktorou sa podľa súdnej praxe rozumie predovšetkým ospravedlnenie. Zásah do osobnostných práv žalobcu vytvoril nezvratný stav straty (rádovo) stoviek až tisícok hodín voľného času. Vzhľadom na skutočnosť, že žalobca pracuje ako hasič aj v súčasnosti, toto porušovanie jeho práv je dlhodobé. Peňažná náhrada predstavuje spôsobilý prostriedok odškodnenia ujmy vzniknutej žalobcovi. Z formulácie § 13 ods. 2 OZ nie je možné vyvodíť, že jediným prípadom, kedy môže fyzickej osobe vzniknúť právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch je zníženie dôstojnosti a vážnosti fyzickej osoby v spoločnosti, ako sa domnieva žalovaná. Podmienky pre vznik práva na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch sú splnené vo všetkých prípadoch neoprávnených zásahov obdobnej závažnosti, kedy len morálne zadosťučinenie nebude postačujúce.

1.3 Vzhľadom na spôsob, rozsah, intenzitu a dĺžku zásahu do osobnostných práv žalobcu, jeho dopad a dôsledky na žalobcu, ktorý počas služobnej pohotovosti bol oddelený od vlastného súkromného prostredia, rodinných a spoločenských väzieb, jeho možnosť organizovať si svoj súkromný čas a program, venovať sa svojim vlastným potrebám bola výrazne obmedzená, resp. úplne vylúčená, zohľadniac, že práca hasičov je spoločensky veľmi významná, zodpovedná, spojená so značným rizikom a v súčasnosti ťažko nahraditeľná, náročná nielen po fyzickej, ale aj psychickej stránke súd určil výšku primeranej náhrady na 2 100,- € zdôvodňujúc výšku priznanej náhrady porovnanosťou tejto sumy so sumami priznanými rozhodnutiami iných súdov v obdobných prípadoch. Pokiaľ sa žalobca domáhal náhrady nemajetkovej ujmy až do výšky 5 000,- €, vo zvyšku žalobu zamietol.

1.4 Podľa § 255 ods. 1 v spojení s článkom 4 ods. 2 C. s. p. rozhodol súd o povinnosti žalovanej zaplatiť žalobcovi náhradu trov konania v rozsahu 100 %, i keď bola jeho žaloba čiastočne zamietnutá, keď výška náhrady nemajetkovej ujmy závisela od úvahy súdu.

2. Proti rozsudku súdu prvej inštancie podala žalovaná odvolanie, v ktorom opierajúc sa o odvolacie dôvody podľa § 365 ods. 1 písm. d), f) a h) Civilného sporového poriadku zopakovala svoju obrannú argumentáciu z konania pred súdom prvej inštancie o nedostatku právomoci všeobecného súdu Slovenskej republiky posudzovať súlad slovenských zákonov alebo iných všeobecne záväzných právnych predpisov so smernicou Európskej únie a to ani ako otázku predbežnú z dôvodu, že dôsledky aplikácie záveru vysloveného súdom prvej inštancie o nesprávnej transpozícii smernice 2003/88/ES do zákona č. 315/2001 Z. z. by presiahli predmet tohto súdneho sporu, kde sa posudzuje iba individuálny nárok žalobcu na náhradu škody či nemajetkovej ujmy. Ak sa súd prvej inštancie nezaoberal otázkou, či do jeho právomoci patrí posudzovanie takto nastolenej otázky [či zákon č. 315/2001 Z. z. prebral smernicu 2003/88/ES (ne)správne], jeho rozhodnutie vykazuje znaky arbitrárnosti. Súd prvej inštancie sa podľa názoru žalovanej nesprávne vysporiadal s ňou vznesenou námietkou nedostatku pasívnej vecnej legitímácie žalovanej, keď nevzal do úvahy potrebu rozlišovania medzi „prebratím smernice“ a „aplikáciou smernice“; v prvom prípade ide o transponovanie, t. j. prebratie konkrétneho znenia alebo obsahu smernice do vnútroštátneho právneho poriadku členského štátu a v druhom prípade o použitie konkrétnych článkov smernice na konkrétny prípad. Na to, aby bolo možné konštatovať, že smernica 2003/88/ES bola prebratá do zákona č. 315/2001 Z. z. nesprávne, malo byť porovnané znenie zákona o Hasičskom a záchrannom zbore v znení pred účinnosťou, ako aj po účinnosti (t. j. po prebratí) smernice 2003/88/ES. Žalobca pripúšťa, že zákon č. 315/2001 Z. z. výslovne neustanovuje, že služobná pohotovosť hasičov v mieste výkonu služby je považovaná za súčasť ich služobného času ani neobsahuje ustanovenie stanovujúce dĺžku týždenného pracovného času na 48 hodín. To však podľa žalovanej neznamená, že smernica 2003/88/ES bola do zákona č. 315/2001 Z. z. prebratá nesprávne. Aj keby sa na prípad žalobcu vzťahovala, povinnosťou štátu nebolo skopírovať doslovné znenie každého ustanovenia smernice 2003/88/ES do textu zákona č. 315/2001 Z. z. aj vzhľadom na priamy účinok smernice Európskej únie. Smernica môže byť do vnútroštátneho právneho poriadku prebratá správne, ale nesprávne aplikovaná, napríklad zamestnávateľom. Až nesprávna aplikácia smernice by mohla v konečnom dôsledku založiť prípadný nárok na náhradu škody. Preto bolo potrebné rozlišovať prebratie a aplikáciu smernice. Slovenská republika pri prebratí smernice 2003/88/ES neporušila žiadne predpisy; pri absencii protiprávneho konania nemohla vzniknúť žiadna škoda a tým ani zodpovednosť žalovanej za nároky uplatňované v tomto konaní. Žalobca mzdové nároky vyplývajúce z pracovnoprávneho vzťahu skrýva za náhradu škody vo forme nemajetkovej ujmy. Slovenská republika nemôže niesť zodpovednosť za prípadnú nesprávnu aplikáciu smernice na pracovnoprávny vzťah žalobcu. Súd prvej inštancie nesprávne posúdil otázku pasívnej vecnej legitímácie žalovanej v tomto konaní.

2.1 Rozsah pôsobnosti smernice 2003/88/ES je pozitívne vymedzený v článku 2 ods. 1 smernice 89/391/EHS, ako aj negatívne v článku 2 ods. 2 smernice 89/391/EHS. Podľa názoru žalovanej sa smernica 2003/88/ES neuplatňuje na odvetvia činností, ktoré zahŕňajú určité osobitné činnosti služieb civilnej obrany. Vzhľadom na charakter vykonávaných činností a s tým spojený rozvrh služobného času sa smernica 2003/88/ES na služobný pomer príslušníkov Hasičského a záchranného zboru nevzťahuje v plnom rozsahu, preto jej ustanovenia nemohli byť porušené, tak ako to tvrdí žalobca. Žalovaná tvrdí, že štátnu službu príslušníkov Hasičského a záchranného zboru možno jednoznačne subsumovať pod negatívne vymedzenie pôsobnosti smernice 89/391/EHS v článku 2 ods. 2 tejto smernice z dôvodu, že štátna služba príslušníkov Hasičského a záchranného zboru vykazuje aj špecifiká štátnej služby príslušníkov policajného zboru, ako aj profesionálnych vojakov. Úlohy, ktoré príslušníci Hasičského a záchranného zboru plnia, možno subsumovať pod pojem „osobitné činnosti služieb civilnej ochrany“ v zmysle článku 2 ods. 2 smernice 89/391/EHS. Vyplýva to z ustanovenia § 3 ods. 2 písm. a), d) zákona č. 315/2001 Z. z. a zákona č. 129/2002 Z. z. o integrovanom záchrannom systéme. Rozhodnutie SD EÚ vo veci C-429/09 Günter Fuß sa týka mestského hasiča, preto ho nie je možné považovať za smerodajné. Režim výkonu hasičských činností v štruktúre mestských hasičov sa úplne odlišuje od režimu, v akom fungujú príslušníci Hasičského a záchranného zboru Slovenskej republiky, ktorého zriaďovateľom je štát a sú im poskytované rôzne osobitné výhody od „definitívy“ až po systém sociálneho zabezpečenia ako príslušníkom policajného zboru. V otázkach služobného času a odmeňovania sa smernica 2003/88/ES na príslušníkov Hasičského a záchranného zboru nevzťahuje. Táto oblasť je v plnej miere v pôsobnosti vnútroštátnej právnej úpravy. Súd prvej inštancie nesprávne posúdil pôsobnosť smernice 2003/88/ES, ktorá sa na služobný pomer príslušníkov Hasičského a záchranného zboru nevzťahuje.

2.2 Žalobca neosvedčil, že by mu vznikol nárok na náhradu škody, ktorú v žalobe stanovil veľmi nejasným spôsobom. Žalobca tvrdí, že mu škoda vznikla tým, že vykonával nariadenú služobnú pohotovosť, za ktorú bol v zmysle platnej legislatívy odmeňovaný. Ak aj súd prvej inštancie dospel k záveru, že služobná pohotovosť je pracovným časom a má sa žalobcovi zarátavať do pracovného fondu, samo o sebe to ešte nie je dôvodom na priznanie nároku na náhradu škody. Z judikatúry Súdneho

dvora EÚ vyplývajú všeobecné podmienky pre úspešné uplatnenie si nároku na náhradu škody za porušenie práva Únie, ktoré musia byť splnené kumulatívne. Tieto podmienky sú definované takto: 1. cieľom porušenej právnej normy Únie je priznať jednotlivcom práva, 2. porušenie je dostatočne závažné a 3. medzi týmto porušením a škodou spôsobenou jednotlivcovi existuje príčinná súvislosť. K forme a spôsobu výpočtu náhrady škody SD EÚ v rozhodnutí C-429/09 Günter Fuß dôvodil, že smernica 2003/88/ES neobsahuje nijaké ustanovenie týkajúce sa náhrady škody vzniknutej porušením jej ustanovení, preto vznik škody musí posudzovať vnútroštátny súd podľa zásad rovnocennosti a efektivity a musí byť nahradená udelením dodatočného náhradného voľna alebo finančným odškodnením a definovať pravidlá týkajúce sa spôsobu výpočtu tejto náhrady. Pre záver, či a v akej miere došlo v prípade žalobcu k porušeniu práva na maximálny 48 hodinový týždenný pracovný čas bolo potrebné zo strany žalobcu preukázať, či v rozhodnom období skutočne pracoval žalobca nad takýto limit. Žalobca totiž v žalobe nezohľadnil reálne odpracované hodiny vzhľadom na pohotovosť a nadčasy alebo dovolenku a práceneschopnosť, počas ktorých nebol k dispozícii zamestnávateľovi, preto v týchto prípadoch nemožno hovoriť o vzniku škody, aj keď sa žalobcovi tento čas započítaval do odpracovaného času, ktorý mal zaplatený. Nie všetky hodiny odpracovanej pohotovosti sú totiž hodinami nad maximálny limit pracovného času. Takisto bolo potrebné zohľadniť nerovnomerné rozvrhnutie služobného času u hasičov v referenčnom období 6 mesiacov, čím sa súd prvej inštancie v napadnutom rozsudku nezaoberal. Žalobca vychádzal v žalobe iba z priemerných hodnôt odpracovaného týždenného pracovného času, ako aj času odpracovanej pohotovosti, avšak z uvedeného vôbec nevyplýva, či za konkrétne obdobie skutočne dochádzalo k prekročeniu maximálneho limitu pracovného času pri referenčnom období 6 mesiacov. Žalovaná opätovne zdôrazňuje, že počas služobnej pohotovosti je pracovník povinný byť v zariadení zamestnávateľa alebo mimo neho, má byť pripravený na výkon práce na požiadanie svojho zamestnávateľa. Pokiaľ služobný zásah nariadený nie je, žalobca môže odpočívať alebo sa venovať inej činnosti. Znamená to, že žalobca nemusí byť bdely a aktívny počas celej dĺžky trvania služobnej pohotovosti. Napriek tomu zamestnávateľ žalobcovi vypláca dohodnutú odmenu za takto strávený čas, t. j. nielen za vykonanú prácu, ale aj za takúto neaktívnu časť práce.

2.3 Súd prvej inštancie subsumoval nárok na náhradu škody pod ustanovenie Občianskeho zákonníka v podobe nemajetkovej ujmy. Priznanú výšku nemajetkovej ujmy považuje žalovaná za neprimeranú a to aj s porovnaním výšky náhrad, ktorá je priznávaná obetiam trestných činov, ktorých ujma je v porovnaní s údajnou ujmom žalobcu podstatne vyššia. Pri rozhodovaní o nemajetkovej ujme je tiež nevyhnutné, aby súd zdôvodnil, prečo nebolo pre žalobcu postačujúce zadosťučinenie podľa § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka, resp. čím bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby, ktorá by odôvodňovala priznanie nemajetkovej ujmy v danej výške. Žalobca nepreukázal zásah do súkromného, rodinného života, či nepriaznivosť zdravotného stavu v príčinnej súvislosti s výkonom povolania v takej miere, ktorá by odôvodňovala výšku súdom prvej inštancie priznanej sumy. Náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch môže súd priznať iba ako sekundárnu kompenzáciu vtedy, ak by iná náprava nebola možná, resp., ak by sa takáto satisfakcia nezdala postačujúca, avšak vždy len vtedy, ak bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby alebo jej vážnosť v spoločnosti. U žalobcu nebolo preukázané, že by utrpel ujmu, ktorá by v značnej miere znížila jeho dôstojnosť, resp. vážnosť v spoločnosti. Žalobca sa žalobou nedomáha, aby sa upustilo od neoprávneného zásahu do práva na ochranu jeho osobnosti ani aby sa odstránili následky takéhoto zásahu. Podaná žaloba tak vôbec nerieši údajný protiprávny stav do budúcnosti, ale naopak, vytvára priestor pre opätovné čiastkové žaloby. Zo žaloby vyplýva, že žalobca vidí problém vo svojom nedostatočnom finančnom ohodnotení počas služobnej pohotovosti, lebo sa žalobou domáha iba finančného plnenia od Slovenskej republiky. Otázkou je, akú inú činnosť by chcel žalobca vykonávať v čase služobnej pohotovosti, kedy musí byť prítomný na pracovisku vzhľadom na to, že tento čas pripadá na nočné hodiny od 22.30 do 5.30 hod., ktoré každá fyzická osoba využíva na spanie a je objektívne (takmer) vylúčené, aby sa tento čas mohol využívať nejakou inou zmysluplnou činnosťou, prípadne ho plnohodnotne tráviť s rodinou. Žalobca potvrdil, že by chcel, aby sa mu čas pohotovosti započítal do fondu pracovného času. Nič také však v žalobe nežiada a nežiadal to ani od svojho zamestnávateľa. Ak by sa čas pohotovosti započítaval do fondu pracovného času žalobcu, žalobca by musel počas pohotovosti tráviť čas na pracovisku a nemohol by ho tráviť inde, napríklad so svojou rodinou. Z toho vidieť jednoznačný rozpor v tvrdeniach a zámeroch žalobcu a preukazuje to skutočnosť, že žalobcovi žiadna nemajetková ani iná ujma vzniknúť nemohla. Ak by v dôsledku nesprávneho prebratia smernice 2003/88/ES zásah do práv žalobcu pretrvával, bolo by celkom prirodzené, aby sa žalobca domáhal upustenia od takéhoto zásahu u svojho zamestnávateľa v zmysle § 13 ods. 1 OZ. To, že takúto požiadavku žalobca nevzniesol a domáha sa len finančného plnenia preukazuje, že úvahy súdu prvej inštancie o porušení práva žalobcu na primeraný odpočinok a z toho vyplývajúceho zásahu do jeho osobnostných práv sú bezpredmetné, nakoľko žalobca nechce žalobou

dosiahnuť zlepšenie či úpravu svojej pracovnej pozície u zamestnávateľa. Žalobca nevyvinul žiadnu snahu na to, aby sám vzniku tvrdenej ujmy či škody predišiel. Neoznámil svojmu zamestnávateľovi, že odmieta vykonávať služobnú pohotovosť, ani že by výkon služobnej pohotovosti, za ktorú každý mesiac dostáva odmenu, pociťuje ako výraznú ujmu. Podľa zásady spoločnej právny systémom členských štátov musí poškodená osoba pod hrozbou toho, že sama bude musieť znášať škodu, vyvinúť primerané úsilie, aby rozsah škody obmedzila (podľa rozsudkov C-46/93 a C-48/93 Brasserie du Pecheur, rozsudku Mulder a i./Rada a Komisia, C-104/89 a C-37/90).

2.4 Súd prvej inštancie nesprávne právne posúdil aj nárok strán sporu na náhradu trov konania. Žalobca si v žalobe uplatnil nárok na zaplatenie sumy 5 000,- €, vyhovené mu však bolo len do výšky 2 100,- €. Ak by žalovaná uspela v odvolacom konaní, musel by byť rozsudok súdu prvej inštancie v III. výroku ako závislý výrok zmenený v celom rozsahu v prospech žalovaného. Aj v prípade, že by odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil, rozhodnutie súdu prvej inštancie o trovách konania neobstojí. V sporových konaniach sa pri náhrade trov konania uplatňuje tzv. zásada úspechu. Úspech žalobcu v spore predstavuje 42 % k neúspechu 58 % a úspech žalovaného predstavuje 58 % k neúspechu 42 %. Vzhľadom na túto skutočnosť nemal súd žalobcovi podľa § 255 ods. 2 C. s. p. priznať nárok na náhradu trov konania. Súd prvej inštancie mal pri rozhodovaní o trovách konania prihliadnuť tiež na skutočnosť, že žalobca je právne zastúpený advokátom, kde možno predpokladať, že žalobca zámerne výšku sporu nadhodnotí, aby odmena advokáta bola čo najvyššia. V takomto prípade nie je možné použiť zásadu „určenia výšky plnenia súdom pri nemajetkovej ujme“ a žalobcovi priznať plný úspech v spore. Súdna prax sa prikláňa k názoru, že strana zastúpená advokátom by mala poznať rozhodovaciu prax súdov v obdobných veciach a uplatniť si nárok, ktorý je primeraný. Aj keď je potom žalobca v základe sporu úspešný, takýto výkon práva by ho nemal chrániť a náhradu trov konania by nemal súd priznať nikomu alebo je nutné postupovať podľa zásady pomeru úspechu v spore. Takto to vyplýva z Komentára k Civilnému sporovému poriadku kolektívu autorov Števcík, Ficová, Baricová, Bajánková, Tomašovič vydavateľstva C.H.Beck 2016.

2.5 Žalovaná navrhuje zmeniť rozsudok súdu prvej inštancie tak, že žalobu súd zamietne a žalovanej prizná nárok na náhradu trov konania proti žalobcovi v rozsahu 100 %.

3. Žalobca vo vyjadrení k odvolaniu žalovanej poukázal na povinnosť vnútroštátneho súdu členského štátu EÚ vykladať ustanovenia vnútroštátnych právnych predpisov čo najviac v súlade s právom Únie a ak takáto interpretácia nie je možná, na povinnosť súdu bezodkladne neaplikovať nezlučiteľné vnútroštátne ustanovenia bez toho, aby požiadal alebo vyčkal na predchádzajúcu legislatívnu úpravu, ktorou by sa mala uviesť vnútroštátna právna norma do súladu s úniou právom (C-231-233/06, C-128-131/07). K tvrdeniam žalovanej, že ak sa hasiči podieľajú aj na civilnej ochrane obyvateľstva, smernica 2003/88/ES sa na nich nemôže vzťahovať uviedol, že významom a výkladom článku 2 ods. 2 smernice 89/391/EHS sa zaoberali viaceré rozsudky Európskeho súdneho dvora, výklad ktorých je všeobecne záväzný a s ktorými je tvrdenie žalovaného v nesúlade. V prípade C-397/01 Bernhard Pfeiffer súd konštatoval, že článok 2 ods. 2 smernice 89/391/EHS nevyklučuje z jej pôsobnosti služby civilnej obrany ako také, ale len „určité osobitné činnosti“ týchto služieb, ak charakteristiky vlastné pre určité osobitné činnosti odporujú použitiu ustanovení tejto smernice. Výnimka uvedená v článku 2 ods. 2 smernice 89/391/EHS bola prijatá len za účelom zabezpečenia riadneho fungovania služieb nevyhnutných na ochranu verejnej bezpečnosti, zdravia a poriadku, ak nastane osobitne vážna situácia alebo situácia osobitného rozsahu, napríklad katastrofa, pre ktoré je typické, že nie je možné rozvrhnúť pracovný čas pre zásahové záchranné tímy. Rovnaký záver, že na činnosti zásahových síl verejnej hasičskej služby sa nevzťahuje výnimka uvedená v článku 2 ods. 2 smernice 89/391/EHS, ale naopak tieto činnosti patria do pôsobnosti tejto smernice, pokiaľ sú vykonávané za obvyklých podmienok, vyplýva aj z ďalšieho rozhodnutia SD EÚ C-52/04 Personalrat der Feuerwehr Hamburg a rozhodnutia C-518/15 Ville de Nivelles/Matzak. Tieto závery sú potvrdené aj samotnou smernicou 2003/88/ES, ktorá v článku 17 ods. 3 bod iii) výslovne uvádza aj protipožiarne služby a služby civilnej ochrany.

3.1 Žalobca zotrváva na názore, že smernica 2003/88/ES nebola správne transponovaná do zákona č. 315/2001 Z. z., ak ustanovenia tohto zákona negarantujú 48 hodinovú týždennú pracovnú dobu pre hasičov. Súčet služobného času hasičov a nariadenej služobnej pohotovosti prekračuje 48 hodín týždenne, čím dochádza k porušeniu článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES na ujmu žalobcu. Podrobnejší výpočet týždennej služobnej doby hasičov je uvedený v žalobe. Z neho vyplýva, že každý hasič pracujúci na zmeny bežne strávi na pracovisku týždenne 57,95 hodiny, čo je v rozpore s článkom 6 písm. b) smernice 2003/88/ES.

3.2 Žiadne ustanovenie zákona o Hasičskom a záchrannom zbore nestanovuje, že služobná pohotovosť hasičov v mieste výkonu služby je považovaná za súčasť ich týždenného služobného času. Tým

sa zákon o Hasičskom a záchrannom zbere odlišuje od § 96 zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonníka práce, ktorý zohľadňuje smernicu 2003/88/ES a na ňu nadväzujúcu judikatúru SD EÚ. Zákonník práce sa však v otázke právnej kvalifikácie pohotovosti na príslušníkov Hasičského a záchranného zboru nevzťahuje, čo vyplýva z ustanovenia § 193 zákona č. 315/2001 Z. z. Skutočnosť, že podľa zákona o Hasičskom a záchrannom zbere pracovnú pohotovosť hasičov zákonodarca nekvalifikuje ako súčasť ich služobného času potvrdzujú jeho ustanovenia, §§ 85, 86, 91, 92 a 122. Práve tieto ustanovenia zákona o Hasičskom a záchrannom zbere sú v rozpore so smernicou 2003/88/ES z dôvodu odlišnej definície pracovného času. Z judikatúry SD EÚ vyplýva, že do rozsahu týždenného pracovného času sa započíta aj stav pracovnej pohotovosti na pracovisku, pretože zamestnanec je k dispozícii zamestnávateľovi a pracovnú pohotovosť na pracovisku nemožno považovať za čas odpočinku. Slovenská republika do zákona o Hasičskom a záchrannom zbere neprebrala ustanovenia smernice 2003/88/ES, nakoľko pracovnú pohotovosť jeho príslušníkov nepovažuje za súčasť ich týždennej služobnej doby a ani ich neodmeňuje spôsobom určeným pre výkon služobnej činnosti v služobnej dobe služobným platom. Uvedené pochybenie nemá len abstraktný význam, pretože podľa práva Únie takáto situácia príslušníkom Hasičského a záchranného zboru spôsobuje škodu, náhrady ktorej sa môžu domáhať pred vnútroštátnymi súdmi. Žalovaná zdôrazňuje, že služobný čas príslušníkov Hasičského a záchranného zboru je nerovnomerne rozvrhnutý v rámci 6 mesačného referenčného obdobia, ale nereaguje na kľúčový problém, t. j. či aj počas referenčného obdobia sú štáty povinné garantovať priemerný 48 hodinový týždenný pracovný čas podľa článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES. Žalobca tvrdí, že tento záväzok platí v plnom rozsahu aj vo vzťahu k referenčnému obdobiu, nakoľko žiadne ustanovenie smernice 2003/88/ES nespája so zavedením referenčných období pre štáty možnosť nerešpektovať ich záväzok podľa článku 6 písm. b) smernice. SD EÚ v rozsudku C-254/18 Syndicat des cadres de la sécurité intérieure uviedol, že článok 6 písm. b), článok 16 písm. b) a článok 19 prvý odsek smernice 2003/88/ES sa majú vykladať tak, že nebránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá na účely výpočtu priemerného týždenného pracovného času stanovuje referenčné obdobia, ktoré sa začínajú a končia v určitých kalendárnych obdobiach, pokiaľ táto právna úprava obsahuje mechanizmy, ktoré umožňujú zabezpečiť, že priemerný maximálny pracovný čas v rozsahu 48 hodín bude rešpektovaný počas každého obdobia 6 mesiacov zapadajúceho do rámca dvoch po sebe nasledujúcich pevných referenčných období. Žalobca tvrdí, že zákon o Hasičskom a záchrannom zbere neupravuje mechanizmy, ktoré by zabezpečili, že priemerný pracovný čas v rozsahu 48 hodín bude rešpektovaný počas stanovených 6 mesačných referenčných období.

3.3 Smernica 2003/88/ES neobsahuje ustanovenia upravujúce proces náhrady škody vzniknutej porušením jej ustanovení a ani stanovenia jej výšky. Rozsudky Súdneho dvora Európskej únie sa obmedzujú len na formulovanie zásad, ktoré treba rešpektovať pred súdnymi orgánmi členských štátov v konaniach o náhradu škody vzniknutej jednotlivcom v dôsledku porušenia ich práv garantovaných právnym poriadkom EÚ. Z rozsudku SD EÚ vo veci C-429/09 Günter Fuß týkajúcej sa priamo škôd vznikajúcich hasičom pre nerešpektovanie 48 hodinovej pracovnej doby podľa smernice 2003/88/ES vyplýva, že pod škodou je treba rozumieť škodu, ktorá vznikla žalobcovi v dôsledku straty času odpočinku, na ktorý by mal nárok, ak by bol maximálny týždenný pracovný čas upravený v článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES rešpektovaný. V okolnostiach prípadu žalobcu treba za primeraný odpočinok v zmysle smernice 2003/88/ES považovať taký, ktorý by mal nasledovať po 48 hodinovej týždennej pracovnej dobe zahrňujúcej jeho služobnú pohotovosť na pracovisku. Slovenská právna úprava neobsahuje osobitnú právnu úpravu konania o náhradu škody spôsobenej porušením úniových práv jednotlivcov a ani pravidiel, použitím ktorých by sa dalo dospieť k stanoveniu výšky náhrady. V dôsledku toho a vychádzajúc z povahy škody, ktorá má nemajetkovú povahu možno na takýto prípad použiť pravidlá týkajúce sa náhrady nemajetkovej ujmy fyzickej osobe podľa § 11 až 13 Občianskeho zákonníka z dôvodu, že tieto ustanovenia upravujú vzťahy obsahom aj účelom najbližšie k náhrade škody uplatňovanej žalobcom. Nahradiť nemajetkovú ujmu v peniazoch umožňuje § 13 ods. 2 OZ, ktorý ju nepodmieňuje výlučne situáciami zníženia dôstojnosti fyzickej osoby v značnej miere alebo jej vážnosti v spoločnosti. Žalobca navrhuje potvrdiť rozsudok súdu prvej inštancie v celom rozsahu.

4. V ďalšom podaní žalovaná poukázala na svoju predchádzajúcu právnu argumentáciu v konaní, obsah odvolania, všetky predchádzajúce vyjadrenia a podania a návrh rozhodnutia odvolacím súdom.

5. Krajský súd príslušný na rozhodnutie o odvolaní žalovanej podľa § 34 C. s. p. prejednal vec bez nariadenia odvolacieho pojednávania z dôvodu, že zákonné podmienky pre jeho nariadenie podľa § 385 ods. 1 C. s. p. naplnené neboli. Posudzujúc správnosť postupu a rozhodnutia súdu prvej inštancie z hľadiska odvolacích dôvodov uplatnených žalovanou v odvolaní, ktorými je podľa § 380 ods. 1

C. s. p. odvolací súd viazaný a rešpektujúci rozsah odvolania žalovanej v súlade s § 379 C. s. p. dospel odvolací súd k názoru, že rozsudok súdu prvej inštancie je vecne správny vo výroku o veci samej aj závislom výroku o trovách konania. Podľa § 387 ods. 1, 2 C. s. p. odvolací súd potvrdí rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak je vo výroku vecne správne a ak sa v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody. Aplikujúci toto zákonné ustanovenie odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie, konštatuje správnosť jeho dôvodov a na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia uvádza:

6. Žalobca v konaní preukazuje svoju príslušnosť k Hasičskému a záchrannému zboru s miestom výkonu služby v Brezne výpisom plánu služieb z dochádzkového systému SAP za obdobie 10/2017 až 03/2021, v ktorom sú evidované hodiny služobnej činnosti, služba nadčas, dovolenka, náhradné voľno, návšteva lekára, v ktorom sa vykazujú 24 hodinové služby, pod čím je podľa žaloby potrebné rozumieť 16,5 hodinovú pracovnú zmenu, po ktorej nasleduje 7,5 hodinová pohotovosť, súčtom 24 hodín strávených v práci. Súd prvej inštancie vychádza tiež z 24 hodinových zmien skladajúcich sa zo 17 hodinovej služobnej činnosti a 7 hodinovej služobnej pohotovosti. Žalovaná žalobcom predložený výkaz o pracovnej činnosti nespochybňovala, preto tvrdenia žalobcu o rozsahu jeho prítomnosti v práci za žalované obdobie považuje odvolací súd podľa § 151 ods. 1 C. s. p. za nesporné skutkové tvrdenia. Výkazom o služobnej činnosti žalobca preukazuje, že v období od októbra 2017 do marca 2021 bolo porušované jeho právo na 48 hodinový týždenný pracovný čas vyplývajúci z článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES, právo na primeraný odpočinok po práci, za čo požaduje od Slovenskej republiky ako členského štátu Európskej únie nahradiť nemajetkovú ujmu vo forme finančného plnenia. Súd prvej inštancie posúdil nárok žalobcu podľa ustanovení zákona o Hasičskom a záchrannom zbere, smernice 2003/88/ES, smernice 89/391/EHS a poukázal na judikatúru SD EÚ k výkladu pojmu pracovný čas, čas odpočinku, pohotovostná služba na pracovisku a aplikačný rozsah smerníc.

7. Žalovaná v odvolaní pri odvolacom dôvode podľa § 365 ods. 1 písm. d) Civilného sporového poriadku žiadnym spôsobom nekonkretizuje vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Ústavný súd Slovenskej republiky v uznesení z 05.11.2019 sp. zn. IV. ÚS 90/2019 vyslovil názor, že iba citácia zákona pre vymedzenie odvolacích dôvodov nepostačuje. Odvolací súd konštatuje, že odvolací dôvod podľa § 365 ods. 1 písm. d) nebol uplatnený spôsobom postačujúcim na prieskum rozhodnutia súdu prvej inštancie aj z hľadiska tohto odvolacieho dôvodu. Druhým odvolacím dôvodom podľa § 365 ods. 1 písm. f) Civilného sporového poriadku vytyka žalovaná súdu prvej inštancie nesprávne skutkové zistenia spočívajúce v tom, „či za konkrétne obdobie skutočne dochádzalo k prekročeniu maximálneho limitu pracovného času pri referenčnom období 6 mesiacov" a nebol preukázaný (žalobcom tvrdným prekročením 48 hodinového týždenného pracovného času) zásah do jeho súkromného, rodinného života, či následok na jeho zdravotnom stave v príčinnej súvislosti s výkonom povolenia v takej značnej miere, ktorá by odôvodňovala výšku prvoinštančným súdom priznanej sumy. Pod tretí odvolací dôvod o nesprávnom právnom posúdení veci (§ 365 ods. 1 písm. h/ Civilného sporového poriadku) je možné subsumovať tvrdenie žalovanej, že smernica 2003/88/ES bola do zákona č. 315/2001 Z. z. o Hasičskom a záchrannom zbere transponovaná správne a žiadne ustanovenie tohto zákona nie je v rozpore so smernicou 2003/88/ES, keďže táto sa ani na služobnú činnosť príslušníkov Hasičského a záchranného zboru nevzťahuje.

8. I keď žalovaná žalobcom predložený plán vykonaných služieb príslušníkmi Hasičského a záchranného zboru na Hasičskej stanici v Brezne v priebehu konania pred súdom prvej inštancie nerozporovala, v odvolaní už tvrdí, že nebolo preukázané prekročenie limitu 48 hodinového priemerného týždenného pracovného času podľa smernice 2003/88/ES. Žalobca predložil súdu prvej inštancie výkaz o jeho služobnej (pracovnej) činnosti za obdobie od 10/2017 do 03/2021 s podrobným rozpisom vykonaných služieb, odpracovaných hodín služobnej pohotovosti, práci nadčas, čerpania dovolenky a náhradného voľna, z ktorého vyplýva, že priemerný týždenný pracovný čas určený smernicou 2003/88/ES na 48 hodín týždenne bol v tom ktorom mesiaci pravidelne prekračovaný. Ide o záznamy z dochádzkového systému používaného zamestnávateľom žalobcu, ktorých hodnovernosť účinným spôsobom spochybnená nebola.

9. Odvolanie žalovanej nie je dôvodné.

10. Zo skutkových zistení súdu prvej inštancie vyplýva, že žalobca ako príslušník Hasičského a záchranného zboru v služobnom pomere v rozhodnom období október 2017 až marec 2021 mal služobný čas rozvrhnutý nerovnomerne tak, že týždenný pracovný čas sa skladal zo 17 hodinových pracovných zmien výkonu služby, po ktorých nasledovala 7 hodinová služobná pohotovosť na pracovisku, t. j. v rámci jednej zmeny strávil žalobca na pracovisku sústavne minimálne 24 hodín. Výkon služobnej pohotovosti bol rozdelený na aktívnu časť služobnej pohotovosti, ktorá bola odmeňovaná ako nadčasová práca a jej trvanie sa započítavalo do fondu odpracovaného času a neaktívnu časť služobnej pohotovosti, ktorá sa do fondu pracovného času nezapočítavala.

11. Nárok na náhradu nemajetkovej ujmy si uplatňoval žalobca práve za prekročenie maximálneho limitu týždenného pracovného času určeného článkom 6 písm. b) smernice 2003/88/ES vo vykazovanom období október 2017 až marec 2021. Odvolací súd súhlasí s názorom súdu prvej inštancie, že žaloba bola dôvodná čo do základu aj výšky. Stotožňujúc sa s rozsudkom súdu prvej inštancie nielen vo výroku, ale aj v dôvodoch, v súlade s § 387 ods. 2 C. s. p. konštatuje odvolací súd správnosť dôvodov napadnutého rozsudku a len na zdôraznenie jeho správnosti na odvolacie námietky žalovanej uvádza:

12. Súd prvej inštancie mal právomoc na prejednanie tohto sporu. Podľa § 3 ods. 1 C.s.p. súdy prejednávajú a rozhodujú súkromnoprávne spory a iné súkromnoprávne veci, ak ich podľa zákona neprejednávajú a nerozhodujú iné orgány. Spor o náhradu škody spôsobenej jednotlivcovi porušením práva Únie v dôsledku nesprávneho prebratia (transpozície) smernice do vnútroštátneho právneho poriadku možno zaradiť medzi súkromnoprávne spory. Skutočnosť, že žalovaným v takomto spore je štát je bez právneho významu. Účastníkom občianskoprávných vzťahov môže byť aj štát a v takom prípade je podľa § 21 Občianskeho zákonníka právnickou osobou. Z judikatúry súdneho dvora jednoznačne vyplýva, že spory o náhradu škody spôsobenej porušením práva Únie medzi jednotlivcom a štátom majú rozhodovať príslušné vnútroštátne súdy.

13. Ak jedným z predpokladov zodpovednosti žalovanej za škodu žalobcovi spôsobenú porušením práva Únie je „dostatočne závažné porušenie právnej normy Únie, ktorej cieľom je priznanie práv jednotlivcom“, súd prvej inštancie bol v rámci svojej právomoci v prejednávanom spore oprávnený a povinný skúmať, či zo strany žalovanej došlo k tvrdenému porušeniu práva Únie pri preberaní smernice 2003/88/ES do právneho poriadku Slovenskej republiky (zákona č. 315/2001 Z. z.), to znamená skúmať, či zákon č. 315/2001 Z. z. zodpovedá cieľom článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES. Bez posúdenia tejto otázky by nebolo možné rozhodnúť prejednávaný spor. Žalovaná nedôvodne vytýkala v odvolaní chýbajúcu právomoc súdu posudzovať súlad zákona č. 315/2001 Z. z. so smernicou 2003/88/ES.

14. Súd prvej inštancie dospel k správnejmu záveru, že cieľ článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES (t.j. neprekročenie priemerného týždenného pracovného času pracovníka v rozsahu 48 hodín vrátane nadčasov) nebol v prípade zákona č. 315/2001 Z. z. dosiahnutý (naplnený). Vo všeobecnosti platí, že smernica ako špecifický prameň práva Únie vyžaduje od členských štátov, aby dosiahli cieľ sledovaný smernicou prijatím transpozičných opatrení vo svojom právnom poriadku. Na tento účel musia byť ustanovenia smernice prebraté tak, aby bola ich záväznosť nespochybniteľná, aby sa zachovala ich konkrétnosť, presnosť a jasnosť a aby sa prebratím smernice do vnútroštátneho práva dosiahol stav, ktorý je v súlade s účelom sledovaným smernicou a zaručuje jej úplnú účinnosť v členskom štáte. Z hľadiska prejednávaného sporu článok 6 písm. b) smernice 2003/88/ES jednoznačne stanovuje, že priemerný pracovný čas pre každé obdobie siedmich dní vrátane nadčasov neprekročí 48 hodín; žalovaná prebrala smernicu 2003/88/ES do zákona č. 315/2001 Z. z.. Podľa § 85 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z., služobný čas príslušníka je časový úsek, v ktorom príslušník vykonáva štátnu službu a je k dispozícii služobnému úradu. Podľa § 85 ods. 2 prvá veta zákona č. 315/2001 Z. z., služobný čas príslušníka je 40 hodín týždenne. Podľa § 86 ods. 1 a 2 zákona č. 315/2001 Z. z., služobný čas príslušníkov môže byť rozvrhnutý nerovnomerne. Nerovnomerne rozvrhnutý služobný čas príslušníkov je rozvrhnutý na obdobie šiestich mesiacov. Pri nerovnomernom rozvrhnutí nesmie byť dĺžka služobného času v jednotlivých služobných dňoch vyššia ako 18 hodín. Celková dĺžka vykonávania štátnej služby a na ňu bezprostredne nadväzujúcej určenej služobnej pohotovosti v mieste vykonávania štátnej služby je najviac 24 hodín v služobnom dni. Podľa § 92 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z., služobný úrad určuje príslušníkovi služobnú pohotovosť v štátnej službe v mieste vykonávania štátnej služby, ktorá bezprostredne nadväzuje na vykonávanie štátnej služby podľa § 86 ods. 2 v rámci rozvrhnutia služobného času. Z uvedených ustanovení zákona č. 315/2001 Z. z. vyplýva, že zákon oddeľuje (a) vykonávanie štátnej služby príslušníka Hasičského a záchranného zboru v rámci

služobného času a (b) vykonávanie štátnej služby príslušníka Hasičského a záchranného zboru v rámci určenej služobnej pohotovosti, pretože služobná pohotovosť príslušníka Hasičského a záchranného zboru bezprostredne nadväzuje na jeho služobný čas. Výsledkom uvedenej úpravy je záver, že hoci v obidvoch prípadoch ide o výkon štátnej služby, služobná pohotovosť sa nezapočítava do služobného času príslušníka Hasičského a záchranného zboru. Smernica 2003/88/ES v článku 2 bod 1 a 2 ustanovuje, že pracovný čas predstavuje akýkoľvek čas, počas ktorého pracovník pracuje podľa pokynov zamestnávateľa a vykonáva svoju činnosť alebo povinnosti v súlade s vnútroštátnymi predpismi a (alebo) praxou a čas odpočinku je akýkoľvek čas, ktorý nie je pracovným časom. Z uvedeného vyplýva, že čas určenej služobnej pohotovosti príslušníka Hasičského a záchranného zboru má byť súčasťou služobného času, pretože nejde o čas odpočinku. Zákon č. 315/2001 Z. z. tak jednoznačne v rozpore so smernicou 2003/88/ES zo služobného (pracovného) času príslušníka Hasičského a záchranného zboru vyčleňuje čas určenej služobnej pohotovosti. Smernica 2003/88/ES pritom neumožňuje, aby členské štáty ponechali v platnosti alebo prijali inú definíciu pojmu „pracovný čas“, ako je definícia uvedená v smernici. Posudzované ustanovenia § 85 ods. 1 a 2, § 86 ods. 1 a 2 a § 92 ods. 1 boli prakticky v totožnom znení súčasťou zákona č. 315/2001 Z. z. už v pôvodne prijatom znení účinnom od 01.04.2002. Po vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie dňa 01.05.2004 došlo k zmene uvedených ustanovení zákonom č. 82/2009 Z. z. s účinnosťou od 01.04.2009, kedy sa v ustanovení § 86 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z. zakotvilo, že nerovnomerne rozvrhnutý služobný čas príslušníkov je rozvrhnutý na obdobie štyroch mesiacov (z pôvodného rozvrhnutia na obdobie celého kalendárneho roka) a v ustanovení § 92 zákona č. 315/2001 Z. z. sa rozčlenil výkon služobnej pohotovosti na služobnú pohotovosť, ktorá bezprostredne nadväzuje na služobný čas (§ 92 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z.) a služobnú pohotovosť mimo rozvrhnutia služobného času (§ 92 ods. 2 zákona č. 315/2001 Z. z.). Podľa dôvodovej správy k zákonu č. 82/2009 Z. z. dôvodom úpravy malo byť zosúladenie s právom Únie. K ďalšej zmene uvedených ustanovení došlo zákonom č. 400/2011 Z. z. s účinnosťou od 01.01.2012, kedy sa v ustanovení § 86 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z. zakotvilo, že nerovnomerne rozvrhnutý služobný čas príslušníkov je rozvrhnutý na obdobie šiestich mesiacov (z dôvodovej správy k zákonu č. 400/2011 Z. z. nevyplýva dôvod tejto zmeny). Z toho vyplýva záver, že žalovaná v rámci preberania smernice 2003/88/ES po vstupe do Európskej únie nezohľadnila skutočnosť, že pracovná (služobná) pohotovosť predstavuje pracovný (služobný) čas pracovníka. Neobstojí preto tvrdenie žalovanej, že nebolo preukázané nesprávne prebratie (transpozícia) smernice 2003/88/ES, resp. že žiadne ustanovenie zákona č. 315/2001 Z. z. nie je v rozpore so smernicou 2003/88/ES.

15. Ako nedôvodnú vyhodnotil odvolací súd aj argumentáciu žalovanej, v rámci ktorej poukazyval na rozdiel medzi prebratím smernice 2003/88/ES na jednej strane a aplikáciou smernice 2003/88/ES na strane druhej s tým, že sa na aplikácii smernice 2003/88/ES nepodieľa. Odvolací súd sa stotožnil so záverom súdu prvej inštancie o nesprávnom prebratí smernice 2003/88/ES do právneho poriadku Slovenskej republiky. Skutočnosť, že žalovaná sa priamo nepodieľa na aplikácii smernice 2003/88/ES, resp. zákona č. 315/2001 Z. z. vo vzťahu k žalobcovi, je podľa odvolacieho súdu z hľadiska prejednávaného sporu bez právneho významu. Podľa článku 29 smernice 2003/88/ES táto smernica je adresovaná členským štátom. Žalovaná ako členský štát a adresát smernice 2003/88/ES po vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie je zodpovedná za prijatie všetkých opatrení legislatívnej aj faktickej povahy s cieľom dosiahnutia účelu smernice. V prípade nesplnenia tejto povinnosti je štát (žalovaná) zodpovedný aj za nesprávnu aplikáciu smernice 2003/88/ES, pokiaľ k nesprávnej aplikácii smernice došlo v dôsledku jej nesprávneho prebratia do právneho poriadku. Nakoľko smernica 2003/88/ES je určená žalovanej (štátu), ktorý zodpovedá za jej správne prebratie, v konaní o náhradu škody spôsobenej nesprávnym prebratím smernice 2003/88/ES do právneho poriadku je pasívne vecne legitimovaná žalovaná (štát). Bezdôvodne sa preto žalovaná bráni v spore nedostatkom pasívnej vecnej legitimácie.

16. Súd prvej inštancie dospel k správne mu záveru, že smernica 2003/88/ES sa vzťahuje aj na žalobcu ako príslušníka Hasičského a záchranného zboru. Žalovaná nedôvodne namietala, že v prípade žalobcu nejde o mestského hasiča (ako vo veci C-429/09), resp. že smernica 2003/88/ES sa na žalobcu nevzťahuje v plnom rozsahu, pretože to neumožňuje charakter vykonávaných činností a rozvrh služobného času (činnosť žalobcu patrí medzi odvetvia a činnosti, ktoré zahŕňajú určité osobitné činnosti služieb civilnej ochrany). Súd prvej inštancie popri znení smernice 2003/88/ES správne pri rozhodovaní vychádzal aj z príslušnej judikatúry SD EÚ (ďalej aj „súdny dvor“), pretože súd je povinný plne uplatňovať výklad práva Únie, ktorý podal súdny dvor (rozsudok C-261/21 zo dňa 07.07.2022). Obrana žalovanej je založená na všeobecnej polemike so závermi súdu prvej inštancie bez dopadu

na záväznosť rozhodnutí súdneho dvora, od ktorých niet dôvod (ani možnosť) sa odchýliť vzhľadom na obdobné skutkové okolnosti prípadu. Súdny dvor rozhodol, že článok 6 písm. b) smernice 2003/88/ES má priamy účinok, teda priznáva jednotlivcom práva, ktoré môžu uplatniť priamo v konaní pred vnútroštátnymi súdmi. Súdny dvor tiež rozhodol, že smernica 2003/88/ES sa má uplatniť na činnosti hasičského zboru, aj keď sú vykonávané zásahovými silami v teréne a nezáleží na tom, či sú zamerané na boj proti požiarom alebo na poskytnutie pomoci iným osobám, ak sú vykonávané za obvyklých podmienok v súlade s poslaním im zvereným a to aj vtedy, keď zásahy, ku ktorým môžu tieto činnosti viesť, sú svojím charakterom nepredvídateľné a môžu vystaviť pracovníkov určitým rizikám. Na účely smernice 2003/88/ES nemôže byť pojem pracovníka vykladaný rôzne podľa vnútroštátnych právnych predpisov, ale má autonómny význam vlastný právu Únie, keď za pracovníka sa považuje každý, kto vykonáva skutočné a konkrétne činnosti pre zamestnávateľa a právna povaha pracovnoprávneho vzťahu z hľadiska vnútroštátneho práva nemôže mať nijaký dosah na postavenie pracovníka v zmysle práva Únie. Skutočnosť, či je niekto podľa vnútroštátneho práva profesionálny alebo dobrovoľný hasič nie je relevantná na účely charakteristiky pracovníka, na ktorého sa vzťahujú ustanovenia smernice 2003/88/ES (C-397/01 až C-403/01 vo veci Pfeiffer, body 52 a 55, C-429/09 vo veci Fuß, bod 27 až 30, C-518/15 vo veci Matzak). Vzhľadom na uvedené je nedôvodná odvolacia námietka žalovanej o tom, že smernica 2003/88/ES sa nevzťahuje na žalobcu ako príslušníka Hasičského a záchranného zboru a bez právneho významu je aj fakt, či takýto príslušník plní svoje úlohy v pracovnom (služobnom) pomere ako hasič dobrovoľný, mestský alebo štátny. Článok 6 písm. b) smernice 2003/88/ES predstavuje v rozsahu, v akom ukladá členským štátom maximálnu hranicu priemerného týždenného pracovného času, ktorá musí byť ako minimálna požiadavka priznaná každému pracovníkovi, dôležité pravidlo sociálneho práva Únie, ktoré nemožno podrobiť akejkoľvek podmienke alebo akémukoľvek obmedzeniu, a ktoré jednotlivcom priznáva práva, ktorých sa môžu dovoliavať priamo pred vnútroštátnymi súdmi (C-429/09 vo veci Fuß, body 33 až 35). Členské štáty nemôžu jednostranne určiť rozsah pôsobnosti článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES tak, aby uplatnenie z neho plynúceho nároku viazali na nejakú podmienku alebo ho určitým spôsobom obmedzovali (C-397/01 vo veci Pfeiffer bod 99, C-429/09 vo veci Fuß, body 35 a 52). Súdny dvor tiež opakovane judikoval, že čas pracovnej pohotovosti na pracovisku je potrebné v celom rozsahu zahrnúť do výpočtu maximálneho denného alebo týždenného pracovného času (C-397/01 vo veci Pfeiffer, bod 95) a konštatoval, že pracovná pohotovosť vykonávaná pracovníkom v režime fyzickej prítomnosti v zariadení zamestnávateľa sa považuje ako celok za pracovný čas nezávisle od toho, akú prácu skutočne pracovník vykonáva (C-437/05 vo veci Vorel, bod 27). Osobitne v prípade hasičov súdny dvor potvrdil, že pracovný čas zodpovedajúci pracovnej pohotovosti a pohotovostnej službe, počas ktorých je dotknutý pracovník fyzicky prítomný na pracovisku, je súčasťou pojmu pracovný čas a nesmie prekročiť maximálny týždenný pracovný čas ustanovený smernicou 2003/88/ES (C-429/09 vo veci Fuß, C-52/04 vo veci Personalrat der Feuerwehr Hamburg). Nakoľko žalobca musí byť počas výkonu služobnej pohotovosti k dispozícii zamestnávateľovi na pracovisku, celý čas služobnej pohotovosti je potrebné započítať do pracovného času žalobcu. Bez vplyvu na porušenie článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES je preto aj skutočnosť, že za pracovnú pohotovosť je žalobcovi vyplácaná náhrada (§ 122 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z.). Záver, že čas služobnej pohotovosti žalobcu je potrebné započítať do jeho pracovného času vyplýva aj z aktuálnej judikatúry súdneho dvora, podľa ktorej ak povaha a rozsah povinností a režim zodpovednosti, ktorý sa vzťahuje na pracovníka vyžadujú jeho fyzickú prítomnosť na mieste výkonu práce, resp. povinnosť byť pre svojho zamestnávateľa k dispozícii a obmedzenia uložené tomuto pracovníkovi počas doby pohotovosti sú takej povahy, že objektívne a veľmi významne ovplyvňujú možnosť tohto pracovníka slobodne nakladať v tejto dobe s časom, v rámci ktorého sa od neho výkon práce nepožaduje, a venovať tento čas svojim vlastným záujmom, predstavuje táto doba služobnej pohotovosti pracovný čas pracovníka (pozri rozsudky C-214/20 zo dňa 11.11.2021, C-580/19 zo dňa 09.03.2021, C-107/19 zo dňa 09.09.2021 a C-344/19 zo dňa 09.03.2021). Tento záver sa vzhľadom na skutkové okolnosti prejednávaneho sporu plne vzťahuje aj na žalobcu. Nesprávny je názor žalovanej, že článok 17 ods. 1 smernice 2003/88/ES umožňuje odklon od článku 6 smernice 2003/88/ES v prípade príslušníkov Hasičského a záchranného zboru; tento článok sa na príslušníkov Hasičského a záchranného zboru nevzťahuje. Vzťahuje sa len na a/ vrcholových riadiacich pracovníkov alebo iných osôb s právomocou nezávislého rozhodovania, b/ rodinných pracovníkov alebo c/ pracovníkov slúžiacich náboženské obrady v kostoloch a náboženských spoločenstvách. Pracovníkov protipožiarnej služby a služby civilnej ochrany, na ktorých poukazuje žalovaná v podanom odvolaní, sa týka článok 17 ods. 3 smernice 2003/88/ES, ktorý však na druhej strane neumožňuje odklon od článku 6 smernice 2003/88/ES (len odklon od článkov 3, 4, 5, 8 a 16 smernice 2003/88/ES).

17. Správny je záver súdu prvej inštancie o zodpovednosti žalovanej za škodu spôsobenú žalobcovi porušením jeho práva vyplývajúceho z noriem Únie. Súd prvej inštancie správne uviedol, že tieto predpoklady vyplývajú z judikatúry súdneho dvora, ktorú v odôvodnení napadnutého rozsudku citoval. Podľa judikatúry súdneho dvora štát zodpovedá jednotlivcovi za škodu spôsobenú porušením práva Únie ak: (a) porušená norma práva Únie priznáva právo fyzickým osobám alebo právnickým osobám alebo zakladá povinnosti pre členský štát, (b) porušenie práva Únie je dostatočne závažné a (c) medzi porušením práva Únie členským štátom a vznikom škody jednotlivca existuje príčinná súvislosť s tým, že o výške náhrady škody vždy rozhoduje vnútroštátny súd. Aj podľa odvolacieho súdu boli predpoklady zodpovednosti žalovanej za škodu spôsobenú žalobcovi v dôsledku porušenia práva Únie splnené, pretože: článok 6 písm. b) smernice 2003/88/ES priznáva pracovníkom právo na priemerný týždenný pracovný čas vrátane nadčasov v rozsahu 48 hodín. Uvedené ustanovenie smernice 2003/88/ES má priamy účinok, keďže priznáva jednotlivcom práva, ktoré môžu priamo uplatniť v konaní pred vnútroštátnymi súdmi. Ako bolo uvedené vyššie, ustanovenie článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES nebolo do právneho poriadku Slovenskej republiky prebraté správne, pretože slovenský právny poriadok umožňuje, aby priemerný týždenný pracovný čas žalobcu vrátane nadčasov presiahol 48 hodín. Na záver o porušení článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES nemá vplyv ani skutočnosť, že žalovaná v zmysle článku 16 písm. b) smernice 2003/88/ES v spojení s článkom 17 ods. 3 písm. b) bod iii) smernice 2003/88/ES uplatnila na výpočet priemerného pracovného času žalobcu referenčné obdobie 6 mesiacov (§ 86 ods. 1 druhá veta zákona č. 315/2001 Z. z.), pretože podľa výsledkov dokazovania v spornom období od marca 2018 do marca 2021 žalobcov priemerný služobný čas každý mesiac presiahol hranicu 48 hodín. Porušenie článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES vo vzťahu k žalobcovi je dostatočne závažné, pretože ide o porušenie jasnej a konkrétnej normy Únie, ktorá pokiaľ ide o hornú hranicu priemerného týždenného pracovného času neopúšťa členským štátom priestor na voľnú úvahu a súčasne ide o porušenie práva Únie, ktoré je v zjavnom rozpore s judikatúrou súdneho dvora (napr. C-429/09).

18. V príčinnej súvislosti s porušením práva Únie zo strany žalovanej došlo u žalobcu k vzniku škody (nemajetkovej ujmy) v dôsledku zásahu do jeho práva na ochranu zdravia (článok 40 Ústavy Slovenskej republiky), pretože účelom stanovenia maximálneho týždenného pracovného času bolo podľa odôvodnenia smernice 2003/88/ES zabezpečenie potreby odpočinku, aby pracovník (žalobca) v dôsledku vyčerpania alebo iného nepravidelného rozvrhnutia práce nespôsobil úraz sebe ani spolupracovníkom alebo iným osobám a aby si krátkodobo alebo dlhodobo nepoškodil zdravie a súčasne zásahu do práva žalobcu na súkromie a rodinný život (článok 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky), pretože musel reálne odpracovať viac, ako bol povinný v zmysle smernice 2003/88/ES, na úkor svojich blízkych musel tráviť čas v práci a prichádzal o čas, ktorý by chcel a mohol venovať svojim najbližším, rodine, priateľom, záľubám, resp. iným aktivitám, ktoré nesúvisia s jeho pracovným zaradením.

19. V rozpore s judikatúrou SD EÚ je odvolacia argumentácia žalovanej, že medzi porušením práva Únie a vznikom škody žalobcu nie je príčinná súvislosť, keď žalobca neupozornil svojho zamestnávateľa na porušovanie jeho práv a nepožiadal ho o náhradu škody (t.j. nevyvinul primerané úsilie na zamedzenie vzniku škody). Na postavenie žalobcu ako príslušníka Hasičského a záchranného zboru sa vzťahuje judikatúra SD EÚ (C-429/09 a C-445/06), z ktorej vyplýva, že by bolo v rozpore so zásadou efektivity uložiť poškodeným osobám povinnosť systematicky využívať všetky právne prostriedky, ktoré sú im k dispozícii, keď by to spôsobilo nadmerné ťažkosti alebo by to od nich nebolo možné rozumne vyžadovať. Podľa názoru SD EÚ by bol výkon práv priznaných jednotlivcom priamo uplatniteľnými ustanoveniami práva Únie znemožnený alebo nadmerne sťažený, ak by sa od žalobcov ako slabšej strany v pracovnoprávných vzťahoch vyžadovalo najprv uplatniť svoje práva voči zamestnávateľovi. Znamenalo by to aj spochybnenie práva na náhradu škody, ktoré má základ v právnom poriadku Únie a povinnosti členských štátov zabezpečiť jeho dodržiavanie. Článok 6 písm. b) smernice 2003/88/ES teda nevyžaduje, aby dotknutí pracovníci požiadali svojho zamestnávateľa o dodržiavanie minimálnych požiadaviek upravených týmto ustanovením. Predpoklady zodpovednosti žalovanej za škodu vzniknutú žalobcovi boli splnené.

20. Žalobca sa v tomto konaní domáhal zaplata náhrady nemajetkovej ujmy v sume 5 000,- €, ktorá mu mala vzniknúť v dôsledku výkonu služby v rozsahu priemerného týždenného služobného času presahujúceho limit stanovený v článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES v období od októbra 2017 do marca 2021. Súd prvej inštancie žalobe žalobcu čiastočne vyhovel, keď žalobu žalobcu vyhodnotil ako dôvodnú čo do základu a výšky v rozsahu 2 100,- € a vo zvyšku žalobu zamietol.

21. Smernica 2003/88/ES neobsahuje žiadne ustanovenia o práve na náhradu škody v prípade jej porušenia. Náhrada škody spôsobená jednotlivcovi porušením práva Únie musí byť primeraná vzniknutej škode, aby mohla zabezpečiť skutočnú ochranu jeho práv. Je na vnútroštátnom práve členských štátov, aby pri dodržaní zásad rovnocennosti a efektivity štáty určili, či sa náhrada škody musí poskytnúť vo forme udelenia dodatočného náhradného voľna alebo vo forme finančného odškodnenia a jednak definovali pravidlá týkajúce sa spôsobu výpočtu tejto náhrady. Ani právny poriadok Slovenskej republiky nemá výslovnú úpravu ohľadne práva jednotlivca na náhradu škody proti štátu spôsobenej porušením práva Únie. Takúto právnu úpravu neobsahuje ani zákon č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Súd prvej inštancie správne ustálil, že vzhľadom na zistený skutkový stav má ujma žalobcu najbližšie k zásahu do osobnosti žalobcu (analógia podľa § 11 až § 13 Občianskeho zákonníka). Žalovaná nesprávne namieta, že žalobca nepreukázal spôsobenú ujmu, pretože z vykonaného dokazovania vyplynulo, že žalobca v rozpore s článkom 6 písm. b) smernice 2003/88/ES v žalovanom období od októbra 2017 do marca 2021 odpracoval viac ako 48 hodín týždenne. Žalobca na preukázanie svojho tvrdenia o počte odpracovaných hodín predložil doklady od svojho zamestnávateľa, ktoré žalovaná žiadnym spôsobom nespochybnila a nenavrhol vykonať žiadne dokazovanie.

22. Zásah do osobnosti žalobcu spôsobený tým, že žalobca v rozhodnom období pracoval viac ako 48 hodín priemerne (a súčasne viac ako 40 hodín týždenne podľa § 85 ods. 2 veta prvá zákona č. 315/2001 Z. z.) v konaní pred súdom prvej inštancie preukázaný bol. Žalobca nielenže pracoval nad maximálne prípustný rozsah týždenného pracovného času, ale v rozpore s článkom 6 písm. b) smernice 2003/88/ES v spojení s článkom 2 bod 1 smernice 2003/88/ES mu odpracované hodiny určenej služobnej pohotovosti neboli započítané do odpracovaného času.

23. Odvolací súd nesúhlasí s námietkou žalovanej, že neboli splnené podmienky pre uplatnenie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka, v zmysle ktorého možno žiadať peňažné odškodnenie len vtedy, ak nie je postačujúce zadostučinenie podľa § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka a neoprávneným zásahom bola v značnej miere znížená dôstojnosť, resp. vážnosť žalobcu v spoločnosti. So zreteľom na povahu osobnostného práva, ktoré bolo v danom prípade porušené (právo na ochranu zdravia a právo na súkromie) a jeho okolnosti nemožno podľa odvolacieho súdu podmieňovať možnosť uplatnenia peňažnej satisfakcie požadovaním následku, ktorým je zníženie dôstojnosti, resp. vážnosti žalobcu v spoločnosti. Občianskoprávne prostriedky ochrany osobnosti uvedené v § 13 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka sú uvedené len príkladmo, právna úprava nevylučuje, aby fyzická osoba použila aj iné prostriedky ochrany. Z ustanovenia § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka vyplýva, že fyzická osoba má právo najmä sa domáhať, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov, aby boli odstránené následky týchto zásahov a aby jej bolo dané primerané zadostučinenie, pričom týmto zadostučinením sa rozumie morálna satisfakcia. Peňažná satisfakcia prichádza do úvahy tam, kde by sa satisfakcia podľa § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka nejavila ako postačujúca. Vychádzajúc z povahy porušeného práva a okolností, za ktorých k porušeniu došlo (t.j. žalovaná ako členský štát Únie neprijala opatrenia nevyhnutné na zabezpečenie požiadavky, aby nebola prekročená maximálna hranica priemerného týždenného pracovného času podľa článku 6 písm. b/ smernice 2003/88/ES) je dôvodný záver, že žaloba na upustenie od neoprávneného zásahu ani žaloba na odstránenie trvajúcich následkov nie je na mieste vzhľadom na subjekt zodpovednosti za neoprávnený zásah (štát). Rovnako neprichádza do úvahy ani morálna satisfakcia, ktorou sa podľa súdnej praxe rozumie predovšetkým ospravedlnenie, odvolanie výrokov a podobne. Aj z formulácie § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka vyplýva, že zníženie dôstojnosti a vážnosti fyzickej osoby v spoločnosti je len príkladom, kedy fyzickej osobe môže vzniknúť právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch.

24. Znovu neobstojí argumentácia žalovanej, že pokiaľ nie je nariadený služobný zásah, môže žalobca počas služobnej pohotovosti odpočívať alebo sa venovať inej činnosti, má vymedzený priestor na odpočinok (spánok) a nevyžaduje sa jeho aktívna činnosť, nemusí byť bdely a aktívny počas celej dĺžky trvania služobnej pohotovosti, pretože žalobca vykonáva službu na mieste určenom zamestnávateľom (služobný úrad), musí tam byť fyzicky prítomný a bez ohľadu na to, že nemusí byť „aktívny“ počas celej dĺžky trvania služobnej pohotovosti a že má vytvorené podmienky na oddych, resp. spánok, musí byť plne k dispozícii a pripravený okamžite plniť svoje povinnosti. Je oddelený od svojho vlastného sociálneho súkromného prostredia a rodinných a spoločenských väzieb a jeho možnosť organizovať si svoj súkromný čas a program, venovať sa svojim vlastným potrebám, je prakticky vylúčená. Právo

na odpočinok žalobcu bolo permanentne niekoľko rokov porušované napriek tomu, že žalobca plní v spoločnosti veľmi zodpovedné úlohy a preto bolo dôležité, aby mal možnosť si po práci odpočinúť. Z tohto dôvodu považuje odvolací súd prisúdenú náhradu nemajetkovej ujmy za primeranú. Služobný čas žalobcu mal byť rozvrhnutý tak, aby nedochádzalo k porušovaniu jeho práv vyplývajúcich zo smernice 2003/88/ES. K porušeniu práv žalobcu pritom dochádzalo práve výkonom služobnej pohotovosti. Nemajetkovú ujmu nie je ani podľa názoru odvolacieho súdu možné nahradiť inak z dôvodu, že uplynutý čas žalobcovi vrátiť možné nie je a nemôže ho stráviť inak. Vzhľadom na špecifickosť zásahu do osobnosti žalobcu v dôsledku porušenia práva Únie a trvanie zásahu nie je dobre možné porovnanie s inými obdobnými prípadmi zásahov ako to namietala žalovaná v podanom odvolaní (v prípade zásahov do osobnosti neoprávnenou kritikou, resp. usmrtením člena rodiny ide o rozdielne skutkové okolnosti). Prisúdená náhrada nemajetkovej ujmy ani neprevyšuje ani náhrady priznávané v týchto prípadoch, resp. obetiam trestných činov. Neobstoí ani argumentácia žalovanej, že nemôže byť stranou sporu o ochranu osobnosti, pretože ustanovenia o ochrane osobnosti boli aplikované len na základe analógie ako podklad pre určenie výšky nemajetkovej ujmy žalobcu, kým predpoklady zodpovednosti žalovanej za spôsobenú škodu (nemajetkovú ujmu) boli aplikované na základe judikatúry SD EÚ.

25. Odvolací súd vychádzajúc zo skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie v súlade s § 383 C. s. p. a podrobného a presvedčivého odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie po vyhodnotení odvolania žalovanej ako nedôvodného rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdil vo veci samej aj v závislom výroku o trovách konania. Nesprávne skutkové zistenia z vykonaných dôkazov preukázané v odvolacom konaní neboli. Súd prvej inštancie vec správne právne posúdil. Tvrdenie žalovanej, že rozsudok súdu prvej inštancie je arbitrárny a nedostatočne odôvodnený by mohlo byť podradené pod odvolací dôvod podľa § 365 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku (ktorý žalovaná neuplatňovala). Ak by aj odvolací súd vychádzal z obsahu odvolania aj bez označenia konkrétneho odvolacieho dôvodu podľa § 365 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku, nemohol by konštatovať jeho naplnenie z dôvodu, že rozsudok súdu prvej inštancie je dostatočne a zrozumiteľne odôvodnený, dáva odpovede na všetky podstatné otázky ohľadne základu uplatneného nároku a jeho výšky. Za nedostatočne odôvodnené možno podľa R 2/2016 považovať iba také rozhodnutie súdu, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, t. j. v prípadoch, keď z rozhodnutia súdu nemožno vôbec zistiť dôvody, na základe ktorých v konkrétnej veci rozhodol.

26. Súd prvej inštancie rozhodol správne aj o nároku žalobcu na náhradu trov konania voči žalovanej podľa § 255 ods. 1 C. s. p. podľa zásady úspechu v konaní. Pri rozhodovaní o trovách konania o náhradu nemajetkovej ujmy bolo potrebné vychádzať z názoru, že základ nároku (existencia nároku žalobcu na náhradu nemajetkovej ujmy) bol daný a len výška nároku závisela od úvahy súdu. Pri rozhodovaní o trovách konania v prípade, kedy rozhodnutie o výške plnenia záviselo od úvahy súdu, sa procesný úspech posudzuje len vo vzťahu k výsledku sporu ohľadne základu nároku, preto skutočnosť, že žaloba bola čiastočne zamietnutá, nemá na rozhodnutie o trovách konania žiadny vplyv. V takomto prípade, aby dôsledky rozhodnutia o trovách konania neboli vo vzťahu k žalovanej nespravodlivé, sa výška náhrady trov konania odvíja len od prisúdenej sumy bez ohľadu na pôvodný predmet konania. V režime ustanovenia § 255 ods. 1 C. s. p. tak mal žalobca prejednanom spore plný úspech, pretože základ nároku bol daný a len výška plnenia (nemajetkovej ujmy) závisela od úvahy súdu. Zamietnutie žaloby žalobcu v prevyšujúcej časti preto nemalo vplyv na plný úspech žalobcu v spore. Skutočnosť, že žalobca je zastúpený zástupcom z radov advokátov je vo vzťahu k záveru o plnom úspechu žalobcu v spore bez právneho významu. Za zachovanie rovnakého prístupu v prípade rozhodnutí, v ktorých výška plnenia závisí od úvahy súdu aj po zmene procesnej úpravy sa vyslovila súdna prax (porovnaj uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I.ÚS/56/2017 zo dňa 08.02.2017).

27. O nároku žalobcu na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 1, § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 C. s. p. a žalobcovi úspešnému v odvolacom konaní v plnom rozsahu priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania voči žalovanej v rozsahu 100 %. Z dôvodu vykonateľnosti rozhodnutia o trovách konania formuloval odvolací súd výrok o nároku na náhradu trov odvolacieho konania do povinnosti ich náhrady (porovnaj napríklad uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6Cdo/222/2016 zo dňa 23.03.2017, sp. zn. 6Cdo/57/2017 zo dňa 30.05.2017, sp. zn. 6Cdo/196/2016 zo dňa 22.06.2017 a sp. zn. 7Cdo/123/2016 zo dňa 04.04.2017). O samotnej výške náhrady trov odvolacieho konania žalobcu rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 2 C.s.p.).

28. Toto rozhodnutie prijal senát odvolacieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 C. s. p.).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
- f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 C. s. p.).

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 C. s. p.).

Dovolanie v prípadoch uvedených v § 421 odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) C. s. p. (§ 421 ods. 2 C. s. p.).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 C. s. p. nie je prípustné, ak

- a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b) (§ 422 ods. 1 C. s. p.); na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 2 C. s. p.).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 C. s. p.).

Dovolanie môže podať strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 C. s. p.).

Dovolanie môže podať intervenient, ak spolu so stranou, na ktorej vystupoval, tvoril nerozlučné spoločenstvo podľa § 77 (§ 425 C. s. p.).

Prokurátor môže podať dovolanie, ak sa konanie začalo jeho žalobou alebo ak do konania vstúpil (§ 426 C. s. p.).

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii; ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plyní znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 C. s. p.); dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 2 C. s. p.).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania (t.j. ktorému súdu je určené, kto ho robí, ktorej veci sa týka, čo sa ním sleduje a podpis) uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa

toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 C. s. p.).

Ak zákon na podanie nevyžaduje osobitné náležitosti, v podaní sa uvedie,

- a) ktorému súdu je určené,
 - b) kto ho robí,
 - c) ktorej veci sa týka,
 - d) čo sa ním sleduje a
 - e) podpis
- (§ 127 ods. 1 C. s. p.).

Ak ide o podanie urobené v prebiehajúcom konaní, náležitosťou podania je aj uvedenie spisovej značky tohto konania (§ 127 ods. 2 C. s. p.).

Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže dovolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 430 C. s. p.).

Dovolacie dôvody možno meniť a dopĺňať len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 434 C. s. p.).

Strany sporu majú možnosť zvoliť si advokáta alebo obrátiť sa na Centrum právnej pomoci so žiadosťou o poskytnutie právnej pomoci (§ 160 ods. 2 C. s. p.). Žiadateľ, u ktorého hrozí nebezpečenstvo zmeškania lehoty, môže zároveň so žiadosťou požiadať centrum o predbežné poskytnutie právnej pomoci (§ 11 ods. 1 zákona č. 327/2005 Z.z.).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom; dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 C. s. p.); povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je

- a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 C. s. p.).

Ak neboli splnené podmienky podľa § 429 C. s. p., resp. dovolanie má vady podľa § 429 C. s. p. napriek riadnemu poučeniu dovolateľa o povinnosti podľa § 429 C. s. p. v odvolacom konaní, resp. napriek výzve súdu prvej inštancie adresovanej dovolateľovi na odstránenie vád a jeho poučení o následkoch neodstránenia vád dovolania, dovolací súd dovolanie odmietne (§ 447 písm. e) C. s. p. v spojení s § 436 ods. 1 C. s. p.).